СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 203. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 30-го серпня 1940. No. 203. Jersey City, N. J., Friday, August 30, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СТРАХ ЗА ДЕПОРТАЦІЮ СЕРЕД ЧУЖИНЦІВ

ВАШИНҐТОН. — До рук урядових кол наплинвають анонімні листи, в яких автори признаються, що приїхали до Америки нелеґально і, хоч жили цілий час як поправні громадяни і високо цінять свій побут в Америці, бояться зареґіструватись. Вони мають страх, що їх відправлять з Америки. Вслід за тим власти подали заклик до того роду людей, щоб вони таки зареґіструвались, бо це може влекшити їх долю. Колиж не зареґіструються, то їх знайдуть скорше чи пізніше, а тоді їм вже нічого не поможе. Власти беруть під увагу нелеґальний приїзд і коли хтось викажеться, що жив в Америці цілий час як примірний громадянин, йому можуть зробити виїмок і його не депортують. Також власти роблять виїмки для тих осіб, що в Америці заклали свої родини й повязані родинними вузлами з родовитими американцями. Згляди є також супроти тих, яких депортація викликалаб їм велику маєткову втрату.

ДАЄС ЖАДАЄ ГРОШЕЙ НА ДАЛЬШУ РОБОТУ.

ВАШИНҐТОН. — Голова дослідчого конґресового комітету, Мартин Даєс, зажадав від конґресу нових сто тисяч долярів, на продовження своєї роботи. Він сказав, що він назбирав велику масу цінного матеріялу про роботу пятої колюмни в Америці, а навіть зложив лісту зложену зо сто тисяч осіб, які свідомо, чи несвідомо належали до підривних орґанізацій. Даєс говорив, що внаслідок певних обставин, він може краще розкривати роботу підривних орґанізацій, ніж Федеральне Бюро Інвестиґацій. Далі говорив, що відтепер всі переслухання він буде переводити тайно, бо переконався, що деякі свідки навмисно кидають підозріння на немилих собі осіб і орґанізацій та прищіплюють їм тавро комуніста, або націста. „А такі підозріння", говорив Даєс, „є в кожнім часі поважні; від теперішнуж хвилю в них міститься загроза життя". Даєс поновив своє домагання до конґресу щоб унезаконнити всі ті чужинецькі орґанізації, які підлягають чужим урядам і ведуть тут підривну роботу.

ЗІЗНАННЯ КАПІТАНА „АМЕРИКЕН ЛІДЖЕН".

НЮ ЙОРК. — Корабель „Америкен Ліджен" разом з девятьма сотками американських утікачів з Европи і норвезькою княжною Мартою та її трьома дітьми, приїхав по небезпечній подорожі щасливо до Ню Йорку. Капітан корабля, Торнінґ, заявив, що той шлях, яким їхав корабель, а який був викреслений властями в Вашинґтоні, був найдовший і найнебезпечніший. Чому уряд вибрав той шлях, йому, капітанові, не відомо.

ЮНІЙНИЙ СПІР АРТИСТІВ.

НЮ ЙОРК. — Найчільніші співаки і музики, як Кірстен Фляґштад, Ґледіс Свартут, Алберт Сполдінґ, Яша Гайфец, Лоренс Тибет, подали скаргу до найвищого суду на предсідника юнії Американської Федерації Музиків, Петріля, за те, що Петрільо грозить їм забороною виступати денебудь на сцені, чи в радіо, коли вони не вступлять до його юнії. Вони вже належать до юнії, але до своєї, що зветься Американським Ґільдом Музиків. В скарзі подано, що Петрільо є справжнім диктатором в юнії. Він має особисте право викликати страйки, карати тяжкими карами членів, а навіть змінювати статут юнії, коли йому цього захочеться. Вони назвали його „малим Гітлером".

НЕ МОЖУТЬ ПОЗБУТИСЬ ҐЕНҐСТЕРСТВА В ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Окружна рада юнії кімнатних малярів подала прохання до головного предсідника Американської Федерації Праці, Вилйема Ґріна, щоб той забрав їм з юнії відомого ґенґстера і ракетіра Джекоба Велнера, що недавно був караний тюрмою за вимушування, а тільки вийшов з тюрми, добився до того, що його знов вибрано юнійним „бизнесовим аґентом".

СТО КОМУНІСТІВ ВИКИНЕНО З „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

НЮ ЙОРК. — Головний директор нюйорського „Доблю Пі Ей", Сомервел, викинув чергових сто робітників, які зареґіструвались в останніх президентських виборах як комуністи. Разом викинено всіх комуністів понад 200. Правдоподібно що супроти деяких підуть кримінальні доходження.

ВИЛКІ ГРАТУЛЮЄ ДЖАНСОНОВІ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Вендел Вилкі вислав ґратуляційну депешу сенаторові Гайремові Джансонові, який в біжучих сенатських виборах дістав величезну більшість. Джансон належить до Демократичної Партії, але внаслідок розбіжности поглядів з урядом відносно заграничної політики, попав у неласку Рузвелта. Рузвелт назвав його „неліберальним". Вилкі підкреслив в депеші, що американський нарід знає краще, хто ліберальний.

СЕНАТ УХВАЛИВ ЗАКОН ПРИМУСОВОЇ СЛУЖБИ

ВАШИНҐТОН. — Сенат більшістю голосів, 58 проти 31, остаточно ухвалив закон, на основі якого принято в Америці, перший раз за цілої історії, засаду примусової військової служби в часі миру. На основі цього закону наступить у короткому часі бранка річників між 21 і 31 роком життя. З тих річників можна набрати 12 мілонів вояків, а для армії покищо потрібно лиш чотири і пів. Тому власти будуть брати до війська в першу чергу нежонатих людей і таких, які не мають на удержанні родини. Також увільнені будуть від служби всі священики і студенти духовних наук. Сподіваються, що цей закон перейде впродовж кількох днів також у палаті представників й звідтам піде до президента до підпису.

СПИСОК КАПІТАЛУ

Водночас з ухваленням закону примусової служби сенат ухвалив ще другий закон, який викликав серед американського загалу немале враження: закон, яким уряд може підчинити під державну контролю капітал, себто фабрики, та всякі інші економічні і фінансові підприємства, колиб ті не хотіли співпрацювати з урядом в напрямку національного зброєння. Цей законопроект викликав у сенаті дуже гарячу дебату. Противники цього законопроекту говорили, що це ніщо інше, тільки провадження в Америці диктатури. Бо під „капіталом" можна розуміти все, не лиш фабрики але також радія, ґазети і т. п. На основі цього закону уряд, коли вважатиме, що ці підприємства не співпрацюють з урядом в ціли національної підготовки, може підчинити їх під свій диктат. Деякі сенатори говорили, що наступні президентські вибори наберуть характеру референдума — чи має Америка піти до війни, чи ні?

БОМБАРДУВАННЯ ЛОНДОНУ І БЕРЛІНА ЗБІЛЬШАЮТЬСЯ З КОЖНИМ ДНЕМ

Для мешканців столиць Англії й Німеччини летунські налети стали вже звичайним явищем. Нема дня, щоб вони не повторялись. Населення не спить цілими ночами, бо чути свист, гук і тарахкання протилетунських гармат, а небо в полуміннях від запальних бомб, бо наразі такими воюють, коли іде про бомбардування Лондону і Берліна. Що ті напади збільшаються, пізнати найкраще по тім, що останній нічний налет на Лондон тривав сім годин, а на Берлін майже три години. Як в одній так і другій столиці горіли доми, запалені бамбами, а також чути було вибухи. Та огні скоро погашувано. Крім того були налети днем на ріжні міста Анґлії й Німеччини. Про налет на Лондон доносять, що він зачався злегка, а зростав з кожною годиною так, що при кінці був найсильніший. Британський комунікат каже, що зістрілено на протязі того дня найменше 24 німецькі літаки, при чому втрачено 8 британських летунів. Зокрема згадується про британські бомбардування німецьких пристаней в Кіль і Вільгельмсгафен. Знову німецький комунікат каже про „нічні масові налети" на ріжні частини Анґлії, при чому знову підкреслюється, що завдання тих налетів: цілковито знищити Анґлію.

ПРО ШКОДИ, ЗАПОДІЯНІ НІМЕЧЧИНІ БОМБАРДУВАННЯМ

Британський уряд видав звідомлення про наслідки британських налетів на Німеччину. Стверджується, що тими налетами і бомбардуваннями нанесено Німеччині величезну матеріяльну шкоду. Знищено фабрики, де вироблювано синтетичну ґазоліну. Далі нароблено великої шкоди ріжним рафінеріям нафти. Понищено пристані та комунікаційну систему, зокрема водну. Але найважніше те, що підкошено мораль населення. Робітники не можуть працювати в фабриках, а часто мусять переходити до інших міст, як от в рурській области, бо там, де перебувають, фабрики позамикано через постійні британські бомбардування.

ПОЛІЦАЙ ПОМАГАЄ ЗЛОДІЄВІ

ЕЛМКРІК, (Небраска). — Симон Лейкак, нічний поліцай, чемно помагав шоферові, що їхав автом, заложити свіже колесо. В складі ґумових коліс завважили потім, що бракує одного колеса. Наступного дня прийшло колесо з пересилкової компанії але за післяплатою. Це на доказ, що справді колесо було вкрадене, а поліцай помагав його закладати на авто.

ПО 360 ЛІТАКІВ В КАНАДІ МІСЯЧНО

До міста Гелифексу в Новій Скотії загостив був 13. серпня Дост. С. Д. Гав, міністер амуніції й засобів, і сказав, що до Нового Року Канада зможе виробляти місячно по 360 літаків. А це, як на Канаду, то зовсім добрий вигляд, коли візьмемо під увагу, як мало літаків Канада виробляла на початку війни.

НАВІТЬ І ГЕРСТА МОЖУТЬ ЗЛИЦИТУВАТИ.

НЮ ЙОРК. — Континентал Бенк енд Трост Компані внесла позов до Найвищого Суду південної частини стейту Ню Йорк, щоб виставити на ліцитацію підприємства Герста і Брисбейна, а то Варвик Готель та Зіґфелд Тіейтр у Ню Йорку за неплачення відсотків від першої табулярної позички („морґеджу") в сумі $4,-844,750.

ОБОРОННА РАДА. — Президент Рузвелт в оточенні Канадійсько-Американської Оборонної Ради. Зліва направо: Капітан Ґері Гил, посадник Ля Ґвардія, Полк. Дж. Т. МекНерні, през. Рузвелт, капітан Фарест Шерман, поручник-ґенерал С. Т. Ембик і Дж. Д. Гикерсон.

„ТАЙНА" СОВЄТСЬКОГО НАПАДУ НА РУМУНСЬКУ ТЕРИТОРІЮ

БУКАРЕШТ. — Юджін Ковач, кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" з Букарешту, виясняє совєтсько-румунські воєнні сутички на совєтсько-румунській границі тим, що має бути умова між Румунією і Совєтами, що ті останні ввійдуть на румунську територію в тій хвилі, коли Румунія згодиться у Відні відступити Мадярщині Трансильванію. Виходилоб, що Совєти є проти скріплення Мадярщини, а піддержують Румунію.

Полагоджено „інцидент".

Далі подається, що румунський посол в Москві обговорив справу згаданих сутичок з совєтським премієром Молотовом. Вирішено справу цього „крівавого інциденту" на совєтсько-румунській границі в такий спосіб, що коли іде про Румунію, то вона вже скінчена. Решту вирішить спільна совєтсько-румунська комісія.

„ВІСЬ" У ЗГОДІ З МОСКВОЮ.

РИМ. — З того, що передають американські кореспонденти з Італії про совєтсько-румунські воєнні сутички, виходить, що Німеччина й Італія не лякається ніяких комплікацій з боку Совєтів. Виглядає, що вони дістали повну ґарантію, що Совєти будуть заховуватись спокійно та не нарушать нічим спокою в полудново-східній Европі. Значить, що й справа Трансильванії мусіла бути обговорена теж і з Совєтами.

У ТЯЖКОМУ ПОЛОЖЕННЮ.

РИМ. — Італія стоїть по стороні Мадярщини в її спорі з Румунією. Пригадується давну приязнь, а з нею і те, що Італія стала по стороні Мадярщини в справі Карпатської України. Та тепер, коли іде про те щоб забрати Румунії Трансильванію, справа комплікується тим, що вже і Румунія стоїть отверто по стороні „осі". А далі важне й те, що Румунія відграє важну ролю на Балкані. Тому її ослаблення не є на руку Італії й Німеччини.

ОСТАТОЧНО ВИРІШАТЬ.

ВІДЕНЬ. — У тій самій Белведерській палаті, де в 1938 р. вирішувано долю Чехії, Словаччини і Карпатської України, вирішують тепер справу Трансильванії. Націстичні кола кажуть, що не будуть „натискати" на ніяку сторону, а змагатимуть до того, щоб Румунія погодилась з Мадярщиною. Але панує переконання що Німеччина й Італія подиктують і так вирішать мадярсько-румунський спір. Замітне те, що перед нарадами у Відні, відбулись наради в канцлєра, в яких взяли участь Рібентроп і Чіяно, міністри заграничних справ Німеччини і Італії.

ТАЙНІ НАРАДИ ГІТЛЄРА З МУСОЛІНІЄМ.

ЛОНДОН. — Стверджують, що тими днями мали відбутись тайні наради між Гітлєром і Мусолінієм, на яких обговорювано ролю Сталіна на Балкані. Виглядає, що Сталін веде свою окрему політику щодо Балкану, перетягаючи на свою сторону Румунію і Болгарію. Має йому іти про те, щоб відтяти Німеччину від Чорного моря. Можливо, що Сталінові розходиться головно про те, щоб створити таку ситуацію, в якій він міг би знову щось виторгувати від Гітлєра, ніби за якусь уступку.

СОВЄТИ ЗАПРОШУЮТЬ ПОЛЯКІВ ДО МОСКВИ.

МОСКВА. — Зі Західньої України виїхало до Москви велике число поляків, професорів, вчених, журналістів й інших осіб, що займаються культурною працею. Виїхали вони на запросини совєтського народнього комісаря освіти. Між запрошеними є багато професорів бувших польських університетів. З того, що подають про це польські джерела, виходилоб, що Москві не вдалося досі перетягнути поляків на свою сторону. Поляки, як вони кажуть, не читали московських ґазет, хоч в тих ґазетах були спеціяльні артикули, присвячені славним полякам, як Шопенові, Падеревскому, Пілсудскому і т. д. Ось ті статті, мали бути призначені на те, щоб здобути прихильність поляків. І мали бути писані найкращими совєтськими письменниками. Та все те не помагало, московських ґазет поляки не купували і не читали. Так кажуть поляки. І додають, що вони теж протестували проти радіових програм, що не передавали творів польських композиторів. Отже, ніби тому, щоб ті всі недомагання усунути, запрошено до Москви польських освітних робітників на наради, на яких має бути обговорена справа створення „совєтсько-польського культурного центру".

„БРИТІЙСЬКА ІНТРИҐА".

ВІШІ. — Так називає уряд маршала Петена повстання в французькій Африці. Каже, що його підняли деякі племена під напором Анґлії, що хотілаб загарбати французькі посілости, як це вже нераз бувало. Далі цей уряд заперечує поголоску, будьтоби він віддав Німеччині 800 французьких літаків, що були в Африці.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СПОВНИТИ ОБОВЯЗОК РЕЄСТРАЦІЇ

По цілій Америці вже переводиться реєстрація мешканців краю, що не є його горожанами. Та реєстрація, як відомо, получена теж і з відбиванням пальців. Часописи приносять нам уже картини з цеї реєстрації, а на них бачимо, як то відбивають пальці ріжним визначним особам, що перебувають в Америці, а не є американськими горожанами. Це робиться в першу чергу на те, щоб переконати загал, що реєстрація і відбивання пальців не є нічим таким, що обиджує людину, ні тим, що має щось спільного зі запідозрінням людини в злочинстві, чи теж з браком її льояльности до Злучених Держав.

Як знаємо, в Злучених Державах велася довгий час завзята опозиція проти реєстрації, а ще більше проти відбивання пальців. Ті, що тому противились, побоювались, що це буде початком до вкорочування горожанських вольностей. Іншими словами, вони побоювались, щоб з добре задуманого діла не започаткувалось таке, що довелоб до того нещастя, що тепер діється в Европі, зокрема в тих краях, що є під владою диктатур. Та тепер знаємо з урядових вияснень, також і з боку президента краю, до чого змагає реєстрація. Знаємо, що уряд є рішучо проти використовуваня цеї акції для переслідування чи обтяжування тих чужинців, що заховуються порядно, себто, що не роблять нічого такого, що підкопувалоб силу держави, ні не звязуються з такими підривними орґанізаціями, що є на службі чужих держав і ведуть в їх користь підривну роботу.

Коли зважити те, що сталося з европейськими державами, що потратили в останніх часах свою незалежність, то не треба дивуватись, що й Злучені Держави держаться на осторозі й не допускають до того, щоб їх ослабляли чужинецькі сили і впливи. Далі треба мати на увазі, що Злученим Державам іде ще й про те, щоб ті демократичні ідеї, що так дорогі американському народові, не були підривані чужинецькими ідеольоґіями, що противні демократичному духові й демократичній системі правління, що є звязане з т. зв. „пятою колюмною", про яку тепер так багато мови.

Ще раз пригадуємо усім тим українцям, що живуть в Америці як не-горожани, щоб сповнили вимогу держави. Зазначуємо, що найкраще й найрозумніше поступить той, що подасть при виповнюванню формулярів чисту правду. При тому звертаємо увагу наших політичних клюбів, щоб старались допомогти усім тим українцям, що не знають добре анґлійської мови, щоб формулярі були виповнені згідно з приписами закона. Ось така робота повинна входити в програму діяльности клюбів. А також булоб добре, щоб справу реєстрації пояснювати і по інших орґанізаціях, а навіть звертати увагу на її вагу теж і в церквах.

СОВЄТИ І ДАРДАНЕЛІ

Сталін в ролі собирателя й імперіяліста.

Кажуть, що Сталін воскресає давню царську Росію. На те вже всюди звернули увагу. Тому і пишуть, що чим далі, тим стає ясніше, що Сталін перемінився не тільки в старого російського націоналіста, але став новомодним російським імперіялістом, бажаючи в тому перевищити своїх попередників, що їх тепер вихваляє, себто таких як Олександер Невський, Петро І., Катерина II., чи інші з царського роду Романових. Ось тому він тепер не тільки збирає докупи „істинно русскі землі", але іде по нові. А між іншим посягає по Дарданелі, себто по те, про що століттями мріли російські царі, а чого не могли осягнути.

Ось про ту останню справу пише дуже інтересно Джек Ендерс, стараючись вияснити, чому саме Сталін бажає дістати контролю над Дарданелями.

Хто панує над Константинополем — володіє світом.

Так сказав Наполеон. І від його вислову зачинає Ендерс і свої виводи.

У часах Наполеона не було Суезького каналу. Також не було питання нафти. Китай був замкнений для західнього світу. Японія й Росія дрімала, а Індія почала щойно пробуджуватися. Велика частина східньої торговлі йшла через Чорне море, а опісля через Дарданелі. Було багато плянів за життя Наполеона, щоб получити каналом Червоне море зо Середземним. І хоч уяви імператора брали під увагу всі ті речі і можливости, то його передбачування не були нічим більше, як тільки тим, що кожний інтеліґентний чоловік міг тоді сказати. Правдоподібно були такі люди, що це казали, але вони не були Наполеонами. Тому й їхніх слів ніхто не передав пізнішим поколінням.

Сталіна часто вподібнюють до Петра І. А чому? Бо Петро був першим російським модерним володітелем, що простягнув руку на Дарданелі. Робити ось таке порівнання є такою самою наївністю, каже Ендерс, як брати за велику і незмінну правду те, що сказав Наполеон. Бо побережжя Чорного моря були в часах Петра в турецьких руках. Тому, коли боровся з турками, він не міг з браку фльоти вдержатись у здобутій кріпости Азов і мусів її звернути. Він ніколи навіть не дістався близько Дарданелів. А мав стільки нагоди на їхнє здобуття, як її має Гітлер на здобуття Великої Британії. Пізніше, як він збудував фльоту, яку він з технічних причин міг збудувати тільки на півночі свого краю, він розгромив Швецію, яка контролювала Балтик. І так здобув доступ до цього моря. Тим він вдоволився і полишив турків у спокою. Доперва по нім, далеко пізніше, Росія запанувала над Чорним морем.

Чому саме Дарданелі?

Перед Петром Росія була цілковито замкнена на суші і мала доступ до отвертого моря тільки через Архангельск, якою то пристаню не можна послугуватись у зимі. Треба памятати, що коли в тих часах якийсь край мав контролю над Балтиком або Дарданелями, то це значило цілком щось іншого від того, що воно значить тепер. Тоді не було міжнароднього закону в тім значінню, що тепер. І коли державі, що мала контролю над морем, не подобалося те, щоб кораблі переїздили через проливи чи нею контрольовані води, то вона їм на це не дозволила. Перед заведенням залізниць такий стан був дуже прикрий. Це щось таке, як є тепер, в часі війни. І саме це зближає нас до головної справи, до того, чому Росії потрібні Дарданелі.

Константинополь уважається через цілі століття містом найліпше в світі природою обороненим. Це без сумніву було так навіть до останньої війни. Всі ми памятаємо Ґаліполі. Але чи це є ще правдиве й тепер? Чи можуть Константинополь і Дарданелі остоятись проти теперішньої облоги на суші, зо сторони моря та з повітря? Цього ще не доказано, але, якщо не помиляємося, то ніщо не притрапиться, що могло би повалити це твердження в теперішній війні.

Поза замком і решіткою.

У кожнім випадку, одною з засад британійської політики на протязі століть, а особливо від Кримської Війни, було те, щоб держати Росію поза замком і решіткою. Замком були Дарданелі, а решіткою британійська фльота. Росія, безнастанно і даремко протестувала і виступала проти свого увязнення: Діялося це більше для престіжу, як з практичних причин. У часі миру це нічого не значило, бо переплив кораблів через Дарданелі був свобідний для всіх держав. А в часі війни, якщо це була війна проти Анґлії, це також не мало великого значіння, бо Росія ніколи не мала фльоти, з якою відважиласяб воювати на морі з Великою Британією. Розуміється, що Росія могла би боронити проливу, навіть проти британійської фльоти, якщоб вона мала Дарданелі в своїх руках. Одначе це не було лиш виною Британії, що Дарданелі не належали до Росії. І Росія осягнула би ті самі висліди на випадок війни, якщоб була жила в дружбі з Туреччиною. Та не будучи на приятельській стопі з Туреччиною, Росія дорого заплатила за те в останній світовій війні. І Британія також заплатила дорого, що не потрапила прийти до порозуміння з Туреччиною. Та все те мається тепер цілком інакше.

Отворення Дарданельських проливів.

Британійська політика держання Росії замкненою на Чорнім морі напирала на це, щоб воєнні кораблі ніякої держави не мали права переїзду через Дарданелі. Одначе в 1923 році, коли Туреччина вийшла відновленою з програної війни, вона почала домагатися повної свободи в управі проливами, а інтернаціональна Конвенція щодо проливів, в якій взяли участь всі европейські більші потуги, признала Дарданелі отвертими, за згодою Британії. Давня мрія Росії сповнилася. Одначе тепер вона почала завзято протестувати проти цього отворення. А причиною цього було те, що вона не мала нічого, з чим моглаб виїжджати з Чорного моря, а багато інших держав мали подостатком такого, з чим би могли вїжджати до Чорного моря. Росії це не подобалося. Але вкінці вона мусіла вспокоїтись і підписала постанови Конвенці.

Коли в 1939 р. підписано російський пакт про ненапад з внаслідок цього вибухла війна, то тоді загально принято, що Сталін має пляни щодо Константинополя.

Тут злучилися разом дві речі: причина й нагода. Та у вересні м. р. нагода не була навіть ясно замітна, а причини рішучо не можна було тоді передбачити, хіба, що хтось прийме за дійсну політику казкові оповідання про те, що Сталін є новий Петро І. Але це була війна, а в війні можна всього сподіватись. Так і сталось.

Тепер є причина й вона вияснює, чому Сталін рухається. Причина ця, каже Ендерс є очевидна: побити Німеччину без посереднього помагання Анґлії. Та не є виключена можливість, що Сталін може навіть активно заанґажуватись у війну проти Гітлера, якщо це буде конечно потрібне.

Не протиросійська комбінація.

Є багато можливих способів розумування, одначе всі ведуть до того самого заключення. Візьмім насамперед найширший спосіб думання. Можливо, що Сталін боявся через довший протяг часу протиросійської комбінації між нацистичною Німеччиною й іншими потугами і що його страх був причиною його пакту з Гітлером. Навіть, через якийсь час по вибусі війни цей страх міг існувати. Що він дальше не існує, можна бачити по його поступуванню з Румунією. Якщо потреба якогось доказу, що це поступування переведено без відома Німеччини, то його знайдеться в відмові Німечини дозволити Мадярщині заняти Семигород. Бо, якщоб Мадярщина вмаширувала до Румунії, то було би правдоподібне, що Росія не задержалася би поза Прутом. Поміч Мадярщині Росія моглаб уважати як неприязний поступок Німеччини, а ні Гітлер, ні Сталін, не хочуть війни один проти одного. У кожнім випадку нетепер.

Якщо Німеччина програє війну, то вона правдоподібно буде мати соціяльну революцію. Франція правдоподібно піде тим самими шляхом. Що Італія зробить, не буде мати великого значіння. Одначе і там можлива є революція, як обставини будуть тому сприяти.

Ніхто не зможе ставити спротиву Сталінові, якщо він водночас забере решту Балкану, а велика цілість буде таким успіхом, про осягнення якого Росія не снила від соток літ. Припускати, що Сталін не зробить при цій нагоді щось такого, що буде на шкоду Британії, було би абсурдом.

Що Сталін працює згідно з цими плянами можна переконатись по способах і наслідках його недавнього поступування. Якщоб він хотів Дарданелів лиш для приємности, щоб їх мати і був полагодив цю справу в приятельський спосіб з Туреччиною, оскільки це залежить від Туреччини, то він міг би був зробити все те, що тепер буде робити, не занимаючи насамперед Басарабії. Але він заняв Басарабію, бо якщоб він заняв насамперед Дарданелі, то Німеччина була би приневолена з поспіхом вмашерувати до Румунії. Сталін мусів би був заняти тоді румунські нафтоні поля й усадовитись над Дунаєм, заки би він міг був посунутись дальше на південь.

А якщо він хоче Дарданелів тепер, то чи хоче він їх в цілі висилки своїх субмарин на Середземне море? Проти кого? Крім того, якщоб він хотів того, Туреччина радо дозволила би його субмаринам у кожнім часі на переїзд. З арміями, приміщеними в Басарабії і европейській Туреччині, він є готов до остаточного удару.

Якщо щось здержало Сталіна досі від отвертого виступу зо своїми намірами в справі Дарданелів, то це приявність італійської фльоти. Якщо, Чорчил не відтягнув ні одного военного корабля зо Середземного моря домів, то можемо бути певні, що він глядить за чимсь багато важнішим, ніж лиш за престіжем британійської морської побіди на Середземнім морю!

Все залежить від прогри німців, якщоб вони пробували наїзду на Анґлію, якщо знову оборона Британії станеться така тяжка, що з одної сторони Британія буде в небезпеці, підчас коли з другої сторони Німеччина буде досить ослаблена, щоб могти побити Анґлію, тоді зможемо побачити активний виступ Росії.

Може бути, що знайдеться багато таких, яким не сподобається гадка розгрому Німеччини при помочі Росії і коштом поганої будуччини для цілого европейського континенту. Одначе буде помилково в такий спосіб глядіти на цю справу, бо є очевидне, що все залежатиме від висліду „Битви за Британію". Якщо ця битва скінчиться успішно для аліянтів, то це зможе прискорити впадок націвського режіму. Якщо ні, то не треба в часі боротьби на життя і смерть обтяжувати своєї совісти скрупулами про речі, які не зможеться відвернути ніяким чином, без попереднього покінчення з Гітлєром.

На кінці своєї статті пише Ендерс, що коли на цім місци має передбачитися вислід війни, то полишається ще до вирішення питання будучих взаємин між Британією й Росією. До безпосереднього тертя між ними ледви чи будуть які причини, а якщоб були які причини до терть, навіть через Індію, то вони правдоподібно будуть виминатися. Бо Росія буде занята величезним завданням орґанізації і реорґанізації. А якщо вона в тім або іншім часі не буде склонною показуватися занадто приязною, то вона правдоподібно буде старатися укривати свій неприхильний настрій, в надії, що Британія потім, як витягала для неї стільки каштанів з огню, поможе їй теж витягнути яповський каштан".

Чи це добрий розрахунок?

Ми передали думки Ендерса про цю важну справу, якою є справа британійсько-совєтського збиження. Треба зазначити, що є много людей в анґльосаксонськім світі, що так думають як Ендерс. І тому саме його думки вартують глибшої застанови. Ті думки обертаються біля того, що Совети, скорше чи пізніше, таки перехиляться на сторону Великої Британії. І тим виясниюється теперішне невтральне відношення Великої Британії до Совєтів.

Нам здається, що той британійський розрахунок не є правильний. Та можливо, що не треба буде довго ждати, щоб переконатись, як саме та справа мається. Можливо, що навіть найближчі події на Балкані кинуть більше світла на ту проблєму. Поки це не станеться, ми далі будемо тої думки, що Совети разом з Німеччиною грають в одну дудку, коли іде про нищення Великої Британії. Тільки Сталін робить це дуже хитро.

Обмеження скорости їзди автами на 35 миль на годину зменшило до половини число нещасливих випадків на дорогах у Бомбаю в Індях.

У Британії продавали недавно тузин яєць за 60 центів.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(20)

— Ну, то бувай здоров, пане-брате!... Дуже радий, що побачився з тобою, а то все чекав і не знав, на яку ступити в цій справі... Отже, ти махнув рукою на Запоріжжя?... Як так, то ще зустрінемося не раз. А то може й на весілля покличеш, — засміявся січовик.

— Чогож, засміявся Павло, — дай Бог діждати, то й покличу.

— Спасибі, пане-брате, прийду... Ще й затанцюю на весіллі...

В цю хвилю поуз них пройшла з кошиком Василиха, кинула на запорожця сердитий погляд і, грюкнувши хвірткою, ввійшла у двір.

— Ненька твоя, либонь? — спитав Крига, проводячи стару очима.

— Егеж.

— Бачив тоді, як на тебе напали городові. И тоді сердита була.

— Вони таки не дуже вподобали вашого брата, січовика, — все за те, що батько пішли на Січ та й слід по них загув.

— Так, так... Ну, прощавай.

— Добраніч.

— А колиб той... — казав, відходячи, Крига, — замір свій ти чомусь перемінив, і тобі всеж таки заманулось би зажити січової волі, я від того, що казав, не відрікаюся...

— Не бійсь, не переміню! — махнув рукою, засміявшись, Павло. — А тобі моя порада, пане-брате: викинь із голови все це й заспокійся. Будемо приятелями.

— Хм... — муркнув Крига й почухав потилицю. — Може й правда... Прощай!...

Пішов, побрязкуючи шаблею.

Почало смеркати. Павло ввійшов у двір і защіпнув хвіртку на защіпку. Мати поралася мовчки коло хліву, що з нього чулося задоволене кректання кабана. Павло ввійшов у хату й засвітив свічку. На столі вже було приготовано до вечері, але тільки для нього. Ввійшла Василиха.

— А ви вже хіба повечеряли мамо? — спитав він, посміхаючись.

— Сідай он і жери мовчки! — визвірилася стара й почала банити руки, буркочучи під ніс. — Повечеряла... Чи не ти тую вечерю приготував?...

— Не журіться, мамо, — казав, сідаючи за стіл, Павло, — ось оженюся, то невісточка все гарненько готуватиме...

— Що?! — аж крутнулася Василиха на місці. — А щоб ти не діждав, щоб отут, у моїй хаті, поралася твоя вирлата нечупайда!...

— От тобі й маєш! — вечеряючи, правив спокійно парубок. — То ви не хочете, щоб я з Орисею побрався?

— Про мене, — відвернувшись від нього й витираючи руки, бурчала вже спокійніше стара мати, — хоч із відьмою з Лисої гори... А до хати й господарювання зась!...

— Хм... А я думав оце побалакати з вами та попрохати вас, щоб ви поклопоталися знайти когось за старостів...

— Аякже!... Так зараз і полечу по сусідах.

— Бачу, що не любите ви мене...

— Аякже... чи нема за що любити!...

— Ну, то щож я маю діяти?... Мушу дати вам спокій і не мозолити очей.

Мати з підозрінням повернула голову й глянула на нього:

— Тобто? У прийми підеш, чи як?

— Соромно в прийми йти, хоч мати Орисина й не від того...

— Щеб пак!

— Завтра вдосвіта вертаються на Січ низовці...

— То що? Хай їдуть хоч і безвісти!...

— Піду оце попрощаюся з Орисею, скажу, що ненька не хотять її за невістку, а тоді...

— Що тоді?

— Вернуся з вами попрощатись, прохатиму благословити в дорогу та й собі з низовцями на Запоріжжя.

Василиха іспитуюче глянула на сина довгим поглядом, не сказала нічого й почала вчиняти на пиріжки. А він скінчив вечеряти, встав із-за столу, перехрестився, подякував неньці й узявся за бриля.

— Чи не того й прудиус отой січовий стовбичив оце з тобою перед ворітьми, як я додому верталася? — не дивлячись на сина, почала стара.

— Та тогож, — відповів Павло.

— Ледащо прокляте! Збаламутив мені хлопця... А дівчинаж як?... Лишаєш на поталу тому харцизяці?

— А що маю робити? Коли ненька той...

— А щоб він не діждав!... Ненька... А ти дуже прохав неньку, щоб дозволила тобі шлюб узяти з дівичною?...

— Та якже не прохав?...

— Хіба так просять? „Хочу одружитися з Орисею"... — перекривила вона Павла. — „Хочу"... Добрі діти у вітцяненьки поради шукають, кого їм узяти, а діставши тую пораду, благословення благають на чесний шлюб, а то — „хочу"...

(Дальше буде).

РЕЗИГНУЄ З УРЯДУ. — Президент Аргентини, Роберто Ортіз, зрезиґнував зо свого становища в часі недавньої урядової кризи. Сенат замішав президента в скандал з продажею землі на летунський майдан для армії.

З ДНЯ

ГОРОДЕЦЬ ДОБРОДІЯ РИСКАЛИКА.

Добродій Рискалик купив собі дім. Нічого собі дім, порядний і в несогіршій секції. Зпереду той дім можна навіть уважати за „панський". Але ззаду він виглядав троха не теє. Ззаду був городець, але маленький, запущений і забруджений. Та якраз цей городець радував серце Рискалика більше, ніж панськуватий фронт дому. Бо на тім маленькім шматочку городця він міг стрінутись безпосередньо з святою землицею. Всюди довкруги грудь землиці була покрита каменем, цементом і смолистим асфальтом. А тут ні. Із землі денеде виростали лопухи, будяки, хабазя. Все це перемішане з ріжними відпадками, паперами, бляшаними пушками. Сусіди з панськоватою міною, переходячи попри той городець, все відвертали очі. Вони навчились не бачити його. Для них він не існував. Одначе Рискалик тим не журився. Він сів вечором у своїм городци і віддався уяві.

ЗМІНИ.

Впродовж двох тижнів Рискалик не робив у городци нічого, лиш мріяв. Сусіди переходили попри нього і не завважували його. Він не завважував сусідів. По правді сказати, він тішився, що його ніхто не зачіпає. „Отсе справжні пани", думав він. „Вони знають, що іншим треба лишити в спокою". Не знав Рискалик, що сусіди дивляться на нього „з гори" і тому не хочуть із ним заприязнюватись.

По двох тижнях Рискалик, ні сіло ні впало, вирубав декілька деринистих корчів у своїм городци, а добру частину з нього перекопав лопатою. Ця зміна наступила так нагло, що звернула на себе увагу сусідів. „Ов", подумали вони. „Видно він не лишить городця у такім стані".

ПЕРЕРВА.

Але другого дня Рискалик не продовжував копання. Він знов сів на кріслі в городци і думав. Пройшло кілька днів, перекопана частина почала знов заростати хабаззям, а Рискалик ані руш: сидить і думає. Розчаровані сусіди знов почали відвертати від городця очи: „Це якийсь капарник", думали вони. „Щось сіло йому на ніс і він хотів упорядкувати городець. Але по дорозі йому не стало витревалости".

Та якже здивувались вони, коли одного ранку побачили, що городець докопаний до самого кінця і старанно заскороджений граблями. „Ні, ми зле його судили", почали думати сусіди. „Він справді витревало до чогось прямує".

ДАЛЬШІ ЗМІНИ.

Та тут знов наступила нудна перерва, яка почала вже дразнити сусідів: „Що він властиво думає робити?" По кількох днях Рискалик знов їх здивував: Він привіз звідкілясь повно цвітів і посадив їх у два ряди. Городець справді набрав гарного вигляду. Сусіди заясніли. Вони зовсім вибачили і почали набирати пошани і симпатій до добродія Рискалика. Деякі з них навіть рішили при нагоді заговорити до нього. Тепер сусіди були переконані, що Рискалик засадить цвітами також решту городу. Бож виразно було, що він має якийсь плян.

Але другого дня вони знов зазнали немалого здивування: замісць насадити нових цвітів, Рискалик пересадив старі цвіти, але в зовсім інші ряди. Чергового дня Рискалик знов пересадив цвіти в іншім порядку. Дивне було це, що цвіти немов чемні діти, не вянули, а росли. Наступного дня сусіди споглядали знов на городець у надії, що знайдуть цвіти в іншім порядку. Але ні, цвіти стояли тепер на своїм місці. Так простояли вони кілька днів і здавалось, що нарешті знайшов для них Рискалик стале місце. Один із сусідів, переходячи попри Рискалика заговорив: „Тепер краще виглядає". „А вжеж", відповів Рискалик і занурився у свої думки.

КІБІЦИ.

По однім сусіді почали підходити до нього інші. Рискалик слухав чемно їх порад, але мав свій розум. Він приносив нові цвіти, садив їх, пересаджував. З одного і другого боку його загороди сусіди придивлялись тій його роботі. Деколи вони дораджували що робити, де краще що посадити. Рискалик признавав їм рацію, але садив там, де сам уважав за відповідне. Сусіди не обиджались, бо уважали його за впертого індивідуаліста.

Підприємчивість і винахідчивість Рискалика не кінчилась на цвітах. По цвітах він почав творити окремі грядки і поміж ними викладати стежечки. І знов — прокопає стежечку в той бік, другого дня загорне її і прокопає в інший. А сусід один за другим вийде до нього та порадить: „А чи не кращеб туди". Рискалик лиш кивне головою.

Раз Рискалик поїхав над море і привіз мішок мушлів. Ними він по краях виложив лісові стежечки. Якже хвалили цей помисл сусіди! „Це дійсно ґарне! Ах, як це гарно!" ґратулювали вони Рискаликові. Та другого дня він їх не лиш здивував але й дещо озлобив: Він позбирав назад мушлі, а краї стежок повикладав сторчастою цеглою. „Нащо ви це зробили?" — питали сусіди. „Так, пробую", відповів Рискалик. Третього дня на втіху сусідів він знов повитягав цеглі і позакладав мушлі. Знов раділи сусіди і говорили, що так краще.

РИСКАЛИК — АРИСТОКРАТ.

Несвідомо наш Рискалик став дуже популярним у тій околиці, яка ще кілька місяців тому уважала його за щось нижче та не хотіла з ним куматись. Сусіди почали просити його до себе. Рискалик отягався. Але ті настоювали. Вкінці він йшов, але нерадо. Далі йому це збридло. „Що вони від мене хочуть?" питав він себе. „Він не дуже поспішається на їх запрошення. Він перебірливий, він походить з якоїсь вищої кляси", заключали сусіди. Чим більше Рискалик отягався, тим більше вони його просили. Вони шанували його за те, що він має певні думки і пляни, які захоплюють цілу його істоту й які він не боїться переводити в життя; що не має ні дрібки охоти позувати, чи комусь чимсь імпонувати; вкінці — не дбає ні трошки як високо його інші цінять, бо має добре вироблений погляд на себе. „А це все прикмети аристократа", заключали слушно сусіди. Та це не радувало Рискалика. Він відчув, що з приватного чоловіка став свого роду публичною інституцією.

ХИТРОЩІ ПРОПАГАНДИ

Дост. МекКинон, канадійський міністер торговлі заявив, що вістка про те, що канадійський уряд нібито відкинув через британську бльокаду замовлення французького уряду на 100 тисяч тон збіжжа, це собі тільки поголоска, пущена пропаґандистами. Він сказав, що ані французький уряд не замовляв збіжжа в Канаді, ані канадійський уряд не відкидав замовлення.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Витальний обід у честь єпископа Бучка.

Товариство „Дністер", від. 361 У. Н. С., при допомозі інших українських товариств та організацій, улаштовує в неділю 8. вересня в Домі Карпатія при 6-тій вулиці витальний бенкет в честь недавно прибувшого з Европи українсько-католицького єпископа. Преосв. Івана Бучка. З огляду на велику ріжнородність українських організацій в Ню Йорку, годі було придумати інший спосіб привіту та дібрати іншу організацію, яка моглаб цього піднятися. Єп. Бучко має постійний осідок в місті Ню Йорку. Ось тому треба нюйорській громаді подбати про спільну громадянську працю в недалекій будучині. Хто заінтересований громадянськими справами, а не дістав запрошення на обід на неділю 8 вересня, хай самий в час зголоситься до тов. „Дністер", що має приміщення в Домі Карпатія.

С.

Агенор Артимович.

ЩО ТАКЕ ФОНОЛЬОҐІЯ І ЧИМ ВІДРІЖНЯЄТЬСЯ ВОНА ВІД ФОНЕТИКИ

Хто й не вивчав лінґвістики (мовознавства), певне вже чув, або читав та знає, що лінґвістика то наука про мову, про мовні явища, а фонетика то наука про звуки. Таксамо кожний знає, або думає, що знає, що таке звуки. Адже то — букви найменші первні, елементи мови, н. пр., **а, б, в, г, ґ** і т. д.

Та треба тільки малої уваги, щоб пізнати, що воно не зовсім так, що букви не — звуки, а тільки видні писемні знаки на звуки, і то властиво знаки не на дійсні звуки, тільки на те, що людина за звуки вважає, думає, що їх висловлює, або їх чує, або хоче їх висловити. А далі — число буквів є обмежене, якесь певне (в українській мові, н. пр., 33), а звуків є тьма тьменна, є ріжні їх відтінки, переходи і т. д., й т. д. Дивно, що цих 33 буквів узагалі досить, що вони можуть бути знаками тих міліонів і міліонів звуків, які нераз звучать так близько один до одного, що їх вухом нераз не схопиш. Колиб ми хотіли дійсно писати фонетичним письмом, та то тільки приблизно, у грубих рисах, позначувати кожний звук своїм знаком, то ми потребувалиб не — 33, а сотки-сотки знаків!

А всеж нам цього обмеженого числа, 33 буквів досить — а в інших мовах буває їх іще менше, 24 букви. Як воно так? Це тому, що ми взагалі не пишемо, не означаємо, хочемо означити не звуки, що їх висловлюємо, або чуємо, а те, що хочемо, маємо намір висловлювати. Ми пишемо не — звуки, а — фонему. А фонема, то звук, що живе в нашій мовній свідомости. А звук то це тільки реалізація, себто здійснення фонеми, того звука, що живе в нашій свідомости. Фонему ми можемо реалізувати, себто висловлювати ріжними звуками. Ті звуки не мусять усі бути в мовній свідомости, ми не все мусимо бути свідомі того, всіх відтінків. Без окремого вивчання (студій) звучні (фонетики) ми всіх звуків ані не можемо знати, ані не здаємо собі справи з того, що вони можуть бути або є. Хто, що не студіював фонетики, думає, що, як каже **кіш** і **коша**, або **кізля** і **коза**, говорить не те саме **„к"**, а насправді це два ріжні **„к"**? Ми собі свідомі, що ми висловлюємо **„к"**, і на цьому кінець, нам цього досить. Бо в українській мові є тільки одна фонема **„к"**, яка, правда, фонетично ріжно висловлюється, або, говорячи науково, ріжно в нашій свідомости живе не тьма-тьменна звуків, а певне обмежене число фонем, тому тих 33 або кількох буквів може нам зовсім бути досить. Тому ми можемо взагалі й писати, й не потребуємо при тому безмежного числа знаків. Отже те, що ми маємо в нашій мовній свідомости, то тільки фонема, а ріжноманітність звуків викрила аж окрема наука — фонетика. Це її заслуга. Вона власне й досліджує звуки. А фонеми досліджує — фонольоґія. Фонольоґія виказала, що фонему треба відріжнити від звука, що те, що я думаю, що вимовляю, що я хочу вимовити і що я чую, як інший вимовляє, це зовсім не є дійсний звук. Фонольоґія виказала, що фонеми в кожній мові творять свою окрему систему, мають свій лад, що вони мають свою власну структуру, себто будову, і мають свої окремі функції (або завдання), до чогось власне призначені. Але це все аж дальші висновки, консеквенції. Щоб доказати потребу фонольоґії, досить буде доказу, що звук і фонема не є те саме, що одне і друге потребує окремого досліду. Н. пр., в українській мові нема в мовній свідомости мягких губних звуків (п, б, ф, м), але вони є в московській мові. Та коли в українській вимові (в реалізації) деколи мягкі вони бувають, н. пр. у слові **„святий"**, то це тут не „фонеми", а тільки — „звуки". Коли українці говорять (ті, що не вміють по-російськи), то й не знають ані й не відчувають ріжниці між **бюро (biuro)** і **б'юро (bjuro)** — і мусять такої вимови окремо вчитися. Це тому, що в українській мові нема фонеми мягкого **„б"**, а є тільки рідко коли мягкий звук **„б"**, що дуже рідко говориться та й то несвідомо.

Таксамо у французькій мові є звук безголосового l або r н. пр., в **peuple** або **quatre**, але звичайні французи не здають собі справи з його існування, бо знають тільки фонеми, бо це тільки звук, а не фонема.

А деколи може нам бути дивно, що ось такі ріжні звуки, як н. пр., **р** і **л** люди не вміють розріжнити одного від одного. А це так є в японській мові, там ці звуки творять одну фонему, там слухачі зовсім не відчувають ріжниці між ними.

І навпаки. У мовній свідомости можуть бути дві фонеми, що подібно або майже рівно „реалізуються" і й відповідають подібні або майже рівні, або буває, й цілком рівні звуки, можна й казати один звук. Тут не треба забувати, що фонема в вимові реалізується звуком, і то ніколи не тим самим звуком. Навіть коли та сама особа говорить, при ріжних нагодах, те саме слово, то звуки ніколи не будуть обидва рази ті самі, все буває якась малісінька й може зовсім непомітна ріжниця. А що сказати про вимову ріжних осіб? Хоч би навіть із того самого села? Не може бути зовсім рівна, як у математиці рівна вимова, — а то не можна булоб пізнати людей по голосі. Все буває в вимові, при реалізації фонеми якесь колихання, хитання.

Так в українській мові є дві фонеми, ненаголошені **е** і **и**, вони реалізуються, вимовляються часом дуже подібно одна до одної, деколи можна навіть сказати, що тим самим звуком, н. пр. **плети, плити**, або **мене** і **мине**. А проте в мовній свідомости це є дві ріжні фонеми.

Щоб не накопичувати прикладів — як фонема щось інше, ніж звук, так і фонольоґія інша наука, ніж фонетика. Фонетика досліджує звуки, фонольоґія фонеми. Одна і друга наука цілком рівноправні, рівноважні, але мають ріжні предмети досліду.

ХИТРІСТЬ. — Тут видно один із легкопадів, що їх спустили німецькі літаки понад Англією. Пішов пострах по цілому краю, але пильні пошукування не виказали, щоб із легкопадами впали й спадуни в Англії. Отже урядовці прийшли до висновку, що німці спустили легкопади, щоб застрашити населення Англії.

СПОДІЮТЬСЯ ЦЬОГО РОКУ 467 МІЛІОНІВ БУШЛІВ ПШЕНИЦІ

Як каже 13. серпня донесення з Отави, цього року можна сподіватися не 400 міліонів бушлів пшениці в Канаді, але яких 467 міліонів. Таке число подає новий збіжевий знавець, якого міністер торговлі Мек Кинон недавно заставив зробити точніше обчислення сподіваного збору цього року.

Ґватемаля сподіється, що збір її кави в 1940-41 році буде важити 101,000,000 фунтів.

НАЗАД ПРИ РОБОТІ. — Видужавши, Невил Чеймберлин вертається до своєї роботи в Лондоні, тобто на становище предсідника Ради Міністрів. На фоні, переведено якусь операцію. Рознеслася поголоска, що його усунуть з міністерського становища.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Проти наклепів.

Українська пресова служба в Ню Йорку розіслала повідомлення про те, що Організація Державного Відродження України розпочала заходи, щоб припинити наклепи, які появились проти неї в кількох місцях у звязку з тим вона вислала до видавничої спілки, що надрукувала книжку „Пята колюмна серед нас", до міміографованого видавництва „Ди Аур", до польського часопису „Дзенник Звязкови" такі листи: „Наша Організація основана в 1929 році американськими громадянами. Вона цілковито американська організація, якої урядники є американськими громадянами й якої праця від її заложення була — помагати українській еміґрації в Америці бути кращими американськими громадянами; збирати жертви на визвольну боротьбу українського народу в Европі; друкувати інформації, щоб освідомити по англійсько-говорячий світ із українським питанням. Наша організація є демократичною інституцією, піддержуючою конституцію Злучених Держав Америки і вона не має жадних звязків з націстами, чи фашистами. Вона не є під ніяким чужинецьким проводом і не є, та ніколи не була про-фашистівською, антисемітською, чи терористичною".

ХОЧЕ СТАТИ ГРОМАДЯНКОЮ. — Сімоне Сімон, невеличка французька акторка, цілує прапор, коли внесла прохання на перші громадянські папери в Лос Анджеліс. Вона перемучена журбою про европейські відносини, як сама каже. Перед роком виїхала зо Злучених Держав, щоб ніколи не вернутися назад. Яка переміна за рік!

ЩО РОБЛЯТЬ ДЛЯ ВІЙНИ КАНАДІЙСЬКІ ЗАЛІЗНИЦІ

Канадійські залізниці приготовляються будувати в своїх робітнях повзи (тенки) для армії. Вони також приготовані уживати своїх ремісників до будування военних літаків. Оце виявив п. Е. Дж. Гомфрі з Торонта, віцепрезидент і ґенеральний менаджер східних ліній Канадійської Тихо-океанської Залізничої Компанії, говорячи 13 серпня в Монтреалі.

Кораблі Канадійської Тихоокеанської Компанії помагали під ворожим огнем перевозити союзні війська з Дункірку. „Це вже не є тайна", сказав він, „що один або більше наших кораблів зяли участь у цих драматичних та героїчних операціях, що слідували за уступленням наших військ з Нарвіку та союзних військ з Бресту та Ст. Назер. Їх обстрілювано з моря і з воздуха, та з виїмком одного з наших швидких тягарових кораблів завдяки морському досвідові своїх старшин та моряків і вічній чуйности маринарки, вони могли виконати свої призначені завдання".

Британська адміралія перебрала контролю всіх кораблів Канадійської Тихоокеанської Залізниці і багато з них є під безпосередними розказами адміралії. Говорив п. Гомфрі, що „Емпрес оф Джепен" і інші кораблі компанії перевозили канадійців до Анґлії, австралійців та новозеляндців до Єгипту і Анґлії, британські війська на Близький Схід і взагалі там, де треба було війська.

МАСОВО ЗМІНЮЮТЬ НАЗВИЩА

Винніпеґський щоденник „Трібюн" звернув увагу на масову зміну словянських назвиськ на анґлійські, або близькі до анґлійських. В останнім виданню урядової „Манітоба Ґазет" є не менше, як тринадцять оголошень про зміну назвиськ. Деякі оголошують не тільки зміну назвиськ, але й зміну хресного мени. І так Юлян Бобовський хоче на будуче називати себе Джеймс Джуліен Бебсон, Зиґмунт Бобовський хоче називати себе Едвард Роберт Бебсон, Павло Шевчик бажає називати себе Пол Доґляс Шелтон, М. А. Єрик — М. і А. Лайрік, Дж. Ґжиґоцкі — Дж. Ґреґорі, М. Козак — М. Вилс, П. Проскурняк — П. Проск, Дж. Бойчук — Дж. Бойд, Дж. Шміґельський — Дж. Емілі, А. Пилипас — А. Філіпс.

В самім „Трібюн" зголошені такі зміни назвиськ: Михайло Батенчук, музикант, на Михайло Бартен, а родина В. П. Ґрабовських на Ґреґем.

На питання, чому вони зміняють назвиська, люди найчастіше відповідають, що хочуть аби їх приятелі могли їх лекше вимовляти. Спеціяльна тяга до зміни назвиськ є у молодих вояків, які хочуть, аби їх товариші могли їх запамятати.

СМЕРТЕЛЬНІ ВАРТІВНИЦІ. — Деякі члени Конґресу Матерей Злучених Держав придумали постійну варту на сходах будинку Конґресу. Вони противляться заведенні примусової військової служби. З ними розмовляє противник примусової служби, сен. Рош Голт із Вест Верджінії.

Ошукався.

— Кум Іван у злості за те, що я йому не віддав грошей, вдарив мене вчора в лице й вибив два зуби, але ошукався.

— Чому?

— Бо оба зуби були й так спорохнявілі.

АМЕРИКАНСЬКА СТАТУЯ ВІДДАЄ НАЦІСТИЧНИЙ ПРИВІТ!

БИРМИНҐГЕМ, (Алабама). — На вершку Червоної гори в тутешній околиці поставили памятник мітичному Вульканові з криці, вилятої в тутешніх фабриках. Ця статуя зображає торговельну марку промисловців міста Бирминґгему. Та сталася закавика. Глядачі звертають увагу директорові місцевої поліції, що Вулькан підніс вгору руку так, як здоровлять німецькі націсти. Директор поліції каже, що не може вдіяти нічого тому, що памятник поставили фондами з Доблю Пі Ей над ним має право розпорядку лише президент Америки.

ХАТНУ ОБСТАНОВУ ВИРОБЛЯЮТЬ ІЗ МАСИ

Винайшли масу, з якої виробляють хатну обстанову, тобто столи, крісла, ліжка, комоди, шафи, тощо. Вони виглядають легко знищильні, але в дійсності вони тривкі. Похожі на справжнє дерево, але далеко лекші.

ТАРЗАН, ч. 92. Що він бачив?

Боґду вхопив Кейда в свої волосисті руки. Він думав, що хлопець так само стане в пригоді Тарзанові як і хтонебудь з цього племени.

Кейдо боровся як молодий лев, але малпа тримала його сильно.

Боґду кинувся на дерева. Перестрах минув хлопця, коли він засмакував у скаканні по деревах в їхній подорожі проти ночі.

Вкінці малпа повернула в сторну далекого огнища. Коли до нього зблизилися, Кейдо поглянув у діл і що то він там побачив!